

III. JURISPRUDENȚĂ

HOTĂRÂREA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA CRISTIAN CĂTĂLIN UNGUREANU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI *

Potrivit art. 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale „Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale”, în acest sens „nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.”

La originea cauzei se află Cererea nr. 6221/14 îndreptată împotriva României, prin care domnul Cristian Cătălin Ungureanu (reclamantul), a sesizat Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Curtea), la 25 noiembrie 2013, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția).

Reclamantul a susținut că era imposibil pentru el să mențină relații personale cu fiul său în timpul procedurii de divorț și că durata acestor proceduri a fost excesivă, fiind încălcate, în acest sens, art. 6, 8, 14 și 17 din Convenție.

În toamna anului 2012, soția reclamantului s-a mutat din casa familiei și a depus cererea de divorț și cea pentru custodia fiului său de șase ani. Reclamantul a depus o cerere de pronunțare a unei căi de atac provizorii, solicitând acordarea unei custodii unice sau în comun a copilului său, ca alternativă, până la încheierea procedurii de divorț. În ianuarie 2013, instanța

națională, remarcând că reclamantul nu a fost împiedicat să-și viziteze fiul în noua locuință a mamei, a constatat că schimbarea temporară a domiciliului copilului nu ar servi intereselor sale și că legea internă nu prevedea posibilitatea stabilirii unui drept de vizită pe durata procedurilor de divorț. Această hotărâre a fost menținută. Reclamantul nu a putut să-și vadă fiul în perioada iunie 2013 - noiembrie 2016, când a fost pronunțată hotărârea definitivă în cadrul procedurii de divorț, care a acordat mamei custodie exclusivă și dreptul de vizită a reclamantului.

În analiza cauzei, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a făcut referire la principiile stabilite în jurisprudența sa privind dreptul la respectarea vieții de familie¹. Astfel, cu privire la faptele prezentate, Curtea a reținut că instanțele naționale au statuat în mod clar că legea nu prevedea acordarea dreptului de vizită în timpul procedurilor de divorț.

Potrivit art. 613 din vechiul cod de procedură civilă, „instanța poate lua, pe tot timpul procesului, prin ordonanță președințială măsuri vremelnice cu privire la încredințarea copiilor minori, la obligația de întreținere, la alocația pentru copii și la folosirea locuinței”, prevederi ce s-au păstrat și în noul Cod de procedură civilă². Plângerea reclamantului se referă la efectele aplicării acestei legi asupra relației sale cu fiul său, după luarea deciziei din 8 ianuarie 2013 fiind dificil pentru reclamant să mențină

¹ În acest sens a se vedea Mitrova și Savik împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, nr. 42534/09, §§ 77-79, 11 februarie 2016.

² „Instanța poate lua, pe tot timpul procesului, prin ordonanță președințială, măsuri provizorii cu privire la stabilirea locuinței copiilor minori, la obligația de întreținere, la încasarea alocației de stat pentru copii și la folosirea locuinței familiei.”

* A se vedea Cauza Cristian Cătălin Ungureanu împotriva României, 6221/14, hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 04.09.2018 [Secțiunea IV].

contactul cu fiul său.

Curtea recunoaște că instanțele naționale nu resping întotdeauna ca inadmisibile astfel de cereri privind dreptul de vizită în timpul procedurilor de divorț. Cu toate acestea, reclamantul nu ar fi putut beneficia în niciun caz de existența unei jurisprudențe interne mai favorabile, întrucât deciziile adoptate de instanțele naționale în cazuri individuale nu sunt obligatorii pentru nicio altă instanță națională și nu constituie, ca atare, o sursă primară de drept.

În plus, nu se putea aștepta ca reclamantul să depună o nouă cerere de pronunțare a unei hotărâri intermediare, astfel cum a indicat guvernul, întrucât nimic din legea în sine nu-l îndreptățește să aștepte un rezultat diferit de la instanțe. La examinarea cererii sale, instanțele naționale n-au făcut decât să aplice legea, chiar dacă într-un mod restrictiv. Curtea consideră că dispoziția legii în cauză, prin însăși natura sa, a înlăturat circumstanțele factice ale cauzei din sfera examinării instanțelor interne³.

Guvernul a susținut că absența reglementării nu a fost motivul principal al instanțelor pentru respingerea cererii reclamantului de pronunțare a unei hotărâri intermediare. Cu toate acestea, Curtea observă că acest argument a fost predominant în deciziile instanțelor naționale. În plus, chiar argumentul rămas - și anume că reclamantul nu a fost împiedicat să-și vadă copilul - nu poate fi interpretat ca o examinare efectivă a intereselor copilului, ci mai degrabă ca o simplă constatare a situației din acel

moment. Instanțele naționale nu au examinat caracterul nefondat al situației și nici nu au răspuns solicitării reclamantului pentru un plan de vizitare mai structurat. Cu alte cuvinte, completul a lăsat exercitarea unui drept fundamental, atât pentru reclamant cât și pentru copilul său, la latitudinea soției reclamantului, cu care acesta avea un conflict de interese.⁴

Curtea reține că obstacolul reclamat este, prin natura sa, temporar, deoarece putea dura doar atâta timp cât procedurile de divorț erau în curs. Cu toate acestea, această procedură, inițiată la 13 septembrie 2012, a durat mai mult de patru ani. De asemenea, reclamantul - și, la fel de important, copilul său - a fost afectat timp de aproximativ trei ani și cinci luni - adică de la 9 iunie 2013 (când l-a văzut ultima dată pe fiul său), până la 2 noiembrie 2016 (când instanța a pronunțat hotărârea definitivă în cauza divorțului). Curtea consideră că, în cazul de față, pe întreaga durată de desfășurare a procesului de divorț, statul pârât nu și-a îndeplinit obligațiile pozitive în temeiul articolului 8 din Convenție⁵.

Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a permite Curții să constate că, în ceea ce privește acordarea drepturilor de vizită în timpul procedurilor de divorț, autoritățile române nu și-au îndeplinit obligațiile pozitive care decurg din articolul 8 al Convenției. Problema fundamentală constă într-o calitate insuficientă a legii interne. În consecință, a fost încălcată această prevedere.

³ A se vedea, *mutatis mutandis*, X și alții împotriva Austriei [GC], nr. 19010/07, § 126, CEDO 2013

⁴ A se vedea pct. 32 din Hotărârea CEDO în Cauza Cristian Cătălin Ungureanu împotriva României, 6221/14.

⁵ În acest caz a se vedea de exemplu, M. și M. v. Croația, nr. 10161/13, §§ 179 și 182, CEDO 2015 (extrase), și Eberhard și M. V. Slovenia, nr. 8673/05 și 9733/05, §§ 127 și 138-142, 1 decembrie 2009.